

ЕВОЛЮЦІЯ ОКРЕМИХ ЕЛЕМЕНТІВ МЕТОДУ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ

Д. О. Костик, студентка спеціальності «Експертиза та митна справа», група ЕМС-21

А. І. Мілька, науковий керівник, к. е. н., доцент, доцент кафедри бухгалтерського обліку і аудиту
Вищий навчальний заклад Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі»

Бухгалтерський облік має свій метод, який ураховує такі елементи: рахунки, подвійний запис, документацію, інвентаризацію, оцінку, калькуляцію, звітність і баланс.

Перші уявлення про рахунки бухгалтерського обліку належать до періоду, коли почалася реєстрація фактів господарського життя, тобто приблизно шість тисяч років тому. Відтоді бухгалтерія існує як практична діяльність – рахівництво. У Греції виникли перші принципи класифікації рахунків: матеріальні, особові та фінансові [1].

Вперше визначення рахунку, застосування понять «дебет» і «кредит», пояснення подвійного запису наводяться в науковій праці Луки Пачолі – «Про рахунки та записи». Представники німецької школи (Ф. Гюглі, І. Ф. Шер, Е. Шмаленбах, Ф. Ляйтнер, М. Берлінер), вони поділяли всі рахунки щодо балансу на активні та пасивні. Пояснюючи природу подвійного запису, науковці завжди розходились між собою в поглядах. Залежно від того, який аспект господарських фактів превалював у поясненні подвійного запису, виникло й декілька напрямків у теорії обліку. У кінці XIX – на початку XX ст. виникають школи бухгалтерського обліку, які по-різному трактували рахунки й подвійний запис [2].

Вважаємо, що перший етап розвитку балансу розпочався ще в стародавні часи. Так, О. Р. Сьоміна стверджує, що матеріальні баланси широко використовувалися у Стародавньому Китаї для забезпечення контролю за рухом і збереженням цінностей. У Стародавній Греції вели баланси окремих господарств та баланси кредитних установ. У Стародавньому Римі ведення балансу на державному рівні було необхідним для здійснення контролю та ефективного управління [3].

Із середини XX ст. бухгалтерський баланс набуває наукового обґрунтування. На думку В. А. Кулик, слід виокремлювати п'ять

основних етапів розвитку бухгалтерського обліку, що ілюструють еволюцію даного поняття:

I етап – зародження балансу як економічної категорії;

II етап – зародження балансу як облікової книги;

III етап – розвиток балансу у межах різних наукових напрямків;

IV етап – розвиток балансу у межах облікових концепцій;

V етап – уніфікація бухгалтерського балансу [4].

Значна кількість істориків вважають, що баланс як звітний документ отримав визнання не раніше XIX ст. Про це свідчить виникнення балансоведення як оригінального напрямку розвитку облікової теорії наприкінці XIX – на початку XX ст. Зокрема, у «Керівництві конторськими знаннями» К. М. Клінге 1857 року писав, що місячний баланс має за мету довірити перенесення всіх статей із пам'ятної й касової в головну книгу [3].

Інвентаризація є одним із перших прийомів бухгалтерського обліку й має свою давню історію. У країнах Стародавнього світу (Стародавньому Єгипті, Китаї, Стародавній Греції) саме інвентаризація була основним обліковим прийомом. Розгляд інвентаризації як елемента методу бухгалтерського обліку починається в епохи Середньовіччя та Відродження [5].

Перші уявлення про оцінку пов'язані з системою облікових регістрів Стародавнього Риму. У трактаті «Про рахунки та записи» (1494 р.) Л. Пачолі існують дві протилежні рекомендації щодо оцінки: оцінка за продажними максимально високими цінами і за собівартістю. Оцінку за собівартістю Л. Пачолі пропонував застосовувати в поточному обліку. Саме в цей період формується поняття оцінки як елемента методу бухгалтерського обліку [2, 6].

Необхідність в обліку і контролі витрат виникла ще в Стародавньому світі. У Стародавньому Єгипті та Вавилоні здійснювалося нормування витрат. Перший крок у розвитку теорії калькуляції належить французьким вченим. Так, наприклад, відомий французький вчений Ж. Саварі (XVII ст.) розробив перші описи методики складання торговельних калькуляцій. Видатний французький вчений Л. Сей (XIX ст.) наполягав на максимально детальному обчисленні собівартості. Стверджував, що кожний продукт має «свою ціну» – собівартість [7].

Представник французької бухгалтерської школи XIX ст. Ж. Г. Курсель-Сенель розробив вчення про облік витрат і каль-

куляцію. Уперше сформував відмінності між обліком витрат і розрахунком собівартості. Він підкреслював, що метою обліку витрат є розрахунок собівартості, до якої включав прямі і непрямі витрати [6, 7].

Визнання калькуляція, як елемент методу, отримала тільки у ХХ ст. Найбільший внесок у розвиток калькуляції зробили вчені англо-американської, німецької та російської шкіл.

Список використаних інформаційних джерел

1. Історичні аспекти виникнення категорії рахунки [Електронний ресурс]. URL: <https://studfile.net/preview/5740432/page:6/> (дата звернення: 25.03.2021).
2. Пачолі Л. Трактат «Про рахунки і записи». Мілан : 1994. 300 с.
3. Історія виникнення балансу як елемента методу бухгалтерського обліку [Електронний ресурс]. URL: <https://studfile.net/preview/5013382/page:3/> (дата звернення: 25.03.2021).
4. Кулик В. А. Бухгалтерський баланс: минуле, сучасне, майбутнє : монографія. Полтава : 2010. 184 с.
5. Пасько Т. О. Історичні аспекти інвентаризації як елемента методу бухгалтерського обліку [Електронний ресурс]. URL: http://www.rusnauka.com/26_NII_2009/Economics/52164.doc.htm (дата звернення: 24.03.2021).
6. Оцінка як елемент методу бухгалтерського обліку в історичному аспекті [Електронний ресурс]. URL: <https://uchika.in.ua/ocinka-yak-element-metodu-buhgaltersekogo-obliku-v-istorichnom.html> (дата звернення: 25.03.2021).
7. Історія виникнення калькуляції як елемента методу бухгалтерського обліку [Електронний ресурс]. URL: <https://studfile.net/preview/5013382/page:3/> (дата звернення: 23.03.2021).

ОЦІНКА ТА АНАЛІЗ СТАНУ ГРОШОВОЇ МАСИ УКРАЇНИ

Н. О. Ляшкова, студентка спеціальності Фінанси, банківська справа та страхування, група ФБСС б-11;

К. М. Мальон, студентка спеціальності Фінанси, банківська справа та страхування, група ФБСС мб-11

О. В. Гасій, науковий керівник, к. е. н., доцент, доцент кафедри фінансів і банківської справи

Вищий навчальний заклад Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі»

Національний банк України (НБУ) як головний банк держави є провідником грошово-кредитної політики [1], окреслює її цілі,